

Udskriftsdato: 23. december 2025

2020/1 LSF 35 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af lov om hjemmeværnet (Afskaffelse af alderskriteriet for frivillige befalingsmænd)

Ministerium: Forsvarsministeriet

Journalnummer: Forsvarsmin., j.nr. 2020/006626

Forslag

til

Lov om ændring af lov om hjemmeværnet (Afskaffelse af alderskriteriet for frivillige befalingsmænd)

§ 1

I lov om hjemmeværnet, jf. lovbekendtgørelse nr. 198 af 9. februar 2007, som ændret ved lov nr. 1552 af 13. december 2016, foretages følgende ændring:

1. § 12, stk. 5, ophæves.
Stk. 6 bliver herefter stk. 5.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2021.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de henholdsvis færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Siden den første lov om Hjemmeværnet, der blev vedtaget i 1948, har der i lovgivningen været et alderskriterium for frivillige befalingsmænd i Hjemmeværnet. Alderskriteriet indebærer, at frivillige befalingsmænd skal fratræde deres stillinger, når de har nået en nærmere fastsat alder. Der er adgang til at dispensere fra alderskriteriet, men udgangspunktet har gennem årene været, at befalingsmænd fratræder deres stillinger, når de fylder 60 år.

Samfundet har imidlertid undergået en gennemgribende udvikling siden 1948, og de hensyn, der oprindeligt lå til grund for den pligtige afgangsalder for frivillige befalingsmænd, gør sig ikke længere gældende.

Særlig skal det fremhæves, at en generelt bedre sundhedstilstand – og dermed en forøgelse af levealderen – gør den nuværende ordning utidssvarende. Der er desuden behov for dygtige og erfarne ledere, som gennem deres virke i Hjemmeværnet medvirker til fortsat at skabe tryghed i Danmark. Alder bør derfor ikke være en afgørende – eller hindrende – faktor for, om en dygtig befalingsmand kan fortsætte i sin stilling, såfremt befalingsmanden i øvrigt lever op til de krav, der er en forudsætning for at bestride den pågældende funktion.

Hertil kommer, at nyansatte befalingsmænd ved Forsvaret ikke længere er omfattet af regler om pligtig afgangsalder ved 60 år. Også derfor er det utidssvarende, at frivillige befalingsmænd i Hjemmeværnet fortsat er omfattet af et alderskriterium.

Det er på den baggrund Forsvarsministeriets holdning, at alderskriteriet i Hjemmeværnsloven er en forhindring for, at alle, der har evner og kvalifikationer til at bidrage til Danmarks frivillige forsvar, får mulighed herfor. Med dette lovforslag foreslås det derfor, at alderskriteriet afskaffes.

Lovforslaget er en indholdsmæssigt uændret genfremsættelse af lovforslag nr. L 138, jf. Folketingstidende 2019-2020, A, der blev fremsat den 17. marts 2020.

2. Afskaffelse af alderskriteriet for frivillige befalingsmænd

2.1. Gældende ret

Hjemmeværnets personel omfatter frivillige i Hjemmeværnet og personel, der er ansat til tjeneste i Hjemmeværnet.

Lov om hjemmeværnet (Hjemmeværnsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 198 af 9. februar 2007, som ændret ved lov nr. 1552 af 13. december 2016, regulerer forholdene for frivillige, mens lov om forsvarets personel (personelloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 667 af 20. juni 2006 med senere ændringer, regulerer forholdene for de ansatte i Hjemmeværnet.

I Hjemmeværnsloven er der bl.a. fastsat kriterier for optagelse af frivillige i Hjemmeværnet samt de frivilliges pligter.

Det følger af Hjemmeværnslovens § 7, at mænd og kvinder, som er fyldt 18 år, kan optages som frivillige i Hjemmeværnet, hvis de er egnede til tjeneste i Hjemmeværnet og er værdige til den agtelse og tillid, som tjenesten forudsætter. Herudover skal de pågældende som udgangspunkt have dansk indfødsret og være bosiddende her i landet.

En person optages som frivillig i Hjemmeværnet ved at underskrive en kontrakt, hvorefter den pågældende bl.a. skal gennemgå uddannelse, forrette tjeneste under krig eller andre ekstraordinære forhold,

give møde i fredstid ved katastrofealarm, og overholde de tjenstlige bestemmelser, der i øvrigt er fastsat for frivillige i Hjemmeværnet, jf. Hjemmeværnslovens § 12, stk. 1.

Kontrakten kan af Hjemmeværnet ophæves uden varsel, hvis den frivillige ikke længere opfylder de betingelser, der er fastsat for optagelse i Hjemmeværnet, eller hvis den frivillige tilsidesætter de pligter, der påhviler den pågældende i forbindelse med tjenesten, jf. Hjemmeværnslovens § 12, stk. 6.

Det vurderes på den baggrund løbende, om de frivillige i Hjemmeværnet fortsat opfylder kontraktbetingelserne, herunder at de fortsat vurderes egnede til tjeneste i Hjemmeværnet. Egnethedsvurderingen foretages i forhold til de krav, der er knyttet til den pågældendes funktion.

Herudover gælder der for frivillige befalingsmænd et særligt alderskriterium, idet det følger af Hjemmeværnslovens § 12, stk. 5, at en frivillig befalingsmand skal fratræde som befalingsmand senest med udgangen af den måned, hvori den pågældende fylder 60 år, medmindre andet aftales i hvert enkelt tilfælde.

Alderskriteriet i § 12, stk. 5, kan således fraviges i hvert enkelt tilfælde ved aftale. Det er ved interne retningslinjer fastsat, at aftale om fravigelse af alderskriteriet indgås for ét år ad gangen med henblik på regelmæssigt at vurdere, om forudsætningerne for fravigelse af kriteriet fortsat er til stede.

2.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det nuværende alderskriterium i Hjemmeværnsloven indebærer, at frivillige befalingsmænd i Hjemmeværnet som udgangspunkt fratages deres grad alene på grund af alder, når de fylder 60 år.

Fastholdelse af dygtige og erfarne frivillige befalingsmænd er imidlertid afgørende for, at Hjemmeværnet kan løse de vigtige samfundsmæssige opgaver, som værnet varetager. De frivillige befalingsmænd har efterspurgte faglige og ledelsesmæssige kompetencer, og ofte besidder de unik specialviden, som det tager lang tid at opbygge.

Derfor er det efter Forsvarsministeriets opfattelse uhensigtsmæssigt, at udgangspunktet i Hjemmeværnsloven er, at frivillige befalingsmænd ikke kan fortsætte i deres stilling efter, at de er fyldt 60 år. Samtidig sender det et forkert signal om, at frivillige befalingsmænd over 60 år ikke længere er en værdifuld ressource. Det risikerer at gøre det mindre attraktivt at være aktivt medlem af Hjemmeværnet og dermed give udfordringer med at fastholde og rekruttere frivillige. Et alderskriterium, der intet siger om en befalingsmands evne til at varetage sin funktion, bør ikke være årsag til, at Hjemmeværnet potentielt mister frivillige, eller at frivillige afholder sig fra at søge ind i Hjemmeværnet.

På den baggrund foreslås det, at det nuværende alderskriterium afskaffes i sin helhed. Dermed vil det fremover alene være en befalingsmands evner til at varetage sin stilling, og ikke den pågældendes alder, der er afgørende for, om befalingsmanden kan beholde sin grad.

Der foretages allerede i dag en løbende vurdering af, om en befalingsmand – ligesom de øvrige frivillige i Hjemmeværnet – på tilfredsstillende vis opfylder de krav, der er knyttet til den pågældendes funktion. Dette sikrer efter Forsvarsministeriets opfattelse, at Hjemmeværnet til stadighed udgøres af egnede frivillige, samtidig med, at kompetente befalingsmænd kan fastholdes.

Afskaffelsen af alderskriteriet vil desuden fjerne det unødvendige administrative ressourceforbrug, der i dag er forbundet med indgåelse af individuelle aftaler om fravigelse af alderskriteriet.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen offentlige økonomiske konsekvenser. Lovforslaget vurderes derimod at have mindre, positive implementeringskonsekvenser for det offentlige henset til, at der ikke længere vil skulle indgås individuelle aftaler om fravigelse af alderskriteriet.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgere

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgere.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 10. januar 2020 til den 7. februar 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Akademikernes Centralorganisation (AC), Centralforeningen for Stampersonel (CS), Centralorganisationen af 2010 (CO 10), Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Djøf, Domstolsstyrelsen, Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD), Hovedorganisationen for Personel af Reserven i Danmark (HPRD), Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF), Kommunernes Landsforening (KL), Ledernes Hovedorganisation, Offentligt Ansattes Organisationer (OAO), Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, samtlige byretter, Vestre Landsret, Værnepligtsrådet og Østre Landsret.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen.	Ingen.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Mindre, positive implementeringskonsekvenser. Det skyldes, at der ikke længere vil skulle indgås individuelle aftaler om fravigelse af alderskriteriet for frivillige befalingsmænd.	Ingen.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for borgere	Ingen.	Ingen.

Miljømæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Efter Hjemmeværnslovens § 12, stk. 5, skal en frivillig befalingsmand fratræde som befalingsmand senest med udgangen af den måned, hvori den pågældende fylder 60 år, medmindre andet aftales i hvert enkelt tilfælde.

Det foreslås, at § 12, stk. 5, ophæves.

Ophævelsen af bestemmelsen vil indebære, at der fremover ikke gælder en øvre aldersgrænse for at være frivillig befalingsmand i Hjemmeværnet.

I stedet vil der blive taget udgangspunkt i den løbende vurdering af, om en frivillig befalingsmand på tilfredsstillende vis lever op til de krav, der er knyttet til den pågældendes funktion. Hvis det ikke er tilfældet, vil befalingsmanden efter omstændighederne kunne omplaceres i anden funktion, hvortil der gælder andre krav, herunder som befalingsmand i en anden enhed eller som menig. Hvis den pågældende ikke længere vurderes egnet til fortsat tjeneste i Hjemmeværnet, kan kontrakten ophæves, jf. Hjemmeværnslovens § 12, stk. 6.

For så vidt angår frivillige befalingsmænd, som forud for den foreslåede lovændring er blevet frataget deres grad som følge af alderskriteriet, bemærkes det, at de vil kunne genudnævnes som befalingsmand, såfremt en stilling med den relevante grad er ledig i Hjemmeværnets struktur og den pågældende (fortsat) vurderes egnet. Gradssystemet for frivillige i Hjemmeværnet er således uløseligt knyttet til bestemte funktioner, og der kan derfor ikke tillægges grader uafhængigt af ledige stillinger med en sådan funktion. Eftersom stillinger, der er blevet ledige på grund af alderskriteriet, i mange tilfælde vil være besat til anden side, vil det ikke være muligt automatisk og øjeblikkeligt at genudnævne tidligere befalingsmænd. Tidligere befalingsmænd vil derfor selv skulle søge en ledig stilling, hvis de ønsker at virke som befalingsmænd igen.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2021.

Til § 3

Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men at loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de henholdsvis færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om hjemmeværnet, jf. lovbekendtgørelse nr. 198 af 9. februar 2007, som ændret ved lov nr. 1552 af 13. december 2016, foretages følgende ændring:

§ 12. ---

Stk. 2-4. ---

Stk. 5. En frivillig befalingsmand skal fratræde som befalingsmand senest med udgangen af den måned, hvori den pågældende fylder 60 år, medmindre andet aftales i hvert enkelt tilfælde.

Stk. 6. ---

1. § 12, stk. 5, ophæves

Stk. 6 bliver herefter stk. 5